

Índex

1. Qüestions Prèvies	
1.1 Justificació.....	pàg 2
1.2 Contextualització.....	pàg 5
2. Marc teòric	
2.1 Objectius i Continguts.....	pàg 7
2.2 Competències.....	pàg 8
2.3 Lectures.....	pàg 11
3. Marc metodològic	
3.1 Taula d'activitats.....	pàg 13
3.2 Orientacions metdològiques.....	pàg 16
4. Ruta Literària.....	pàg 20
5. Avaluació.....	pàg 24
6. Conclusions.....	pàg 26
7. Referències Bibliogràfiques.....	pàg 27

1. Qüestions prèvies

1. Justificació

Estem a pocs metres del centre històric de València, a l'Institut Lluís Vives. Caminem cap a la plaça de la Mare de Déu, recorrem el carrer Cavallers o passegem davant el Palau de les Corts, Palau de Benicarló o dels Borja.

Els habitants de les ciutats passen innumerables vegades per davant llocs, carrers, que segles enrere ja estaven ahí, que han transitat milers de persones abans de nosaltres, alguns d'ells personatges inoblidables, completament definitius en el destí d'aquestes mateixes ciutats.

Però poques vegades som capaços de veure la seua petjada. És per això que proposem fer la nostra ruta literària resseguint el llegat de la família valenciana més internacional del Renaixement: la família Borja.

Va donar dos Papes i un sant, foren mecenes d'artistes com Michelangelo i Leonardo da Vinci, van ser decisius en la consolidació de la legitimitat del regnat d'Isabel de Castella i Ferran d'Aragó, canviaren el seu cognom per Borgia i rivalitzaren en poder amb les més destacades famílies del renaixement Italià, la qual cosa els va valdre la llegenda negra que encara hui dia persisteix.

En definitiva, van formar part activa de la història universal i s'han convertit en icona de les més humanes perversions: poder, sexe i mort. I van viure i deixar la petjada dels seu llinatge arreu de terres valencianes i com no a la ciutat de València.

Coneixen els nostres estudiants com de prop tenen la seua presència? Saben quina és la relació que tingueren amb la ciutat en la qual viuen i presumeixen de conèixer?

Presumim que més enllà del que la cultura pop ha fet amb aquesta família, molts joves de la ciutat de València potser no coneixen encara l'abast de la relació entre València i aquesta família. Per això proposem treballar el nostre projecte adreçant-lo a alumnes de l'Insitut Lluís Vives de València.

Molts han escrit sobre els Borja. Amb major o menor fortuna, han inspirat llibres, sèries i pel·lícules.

Hi ha nombroses produccions narratives, teatrals i assagístiques que ens apropen a ells o a la seua llegenda. De moltes d'elles podem gaudir-ne en català gràcies a l'editorial 3i4, que ha recopilat en dues col·leccions borgianes alguns dels textos més interessants junt amb l'Institut Internacional d'estudis Borgians i també molts títols editats per Bromera.

Podem trobar en català algunes d'excel·lent qualitat:

- “*Lucrecia Borja*”, l'obra teatral de Victor Hugo de 1832.
- “*Els Borja. Història d'una família*”, de Klabund de 1928.
- “*Lucrecia Borja*”, la biografia que Maria Bellonci va publicar el 1953.

El 1992 3i4 l'edita en català.

- “*Els Borja. La primera gran família del crim*” de Mario Puzo de 2001.
- “*Borja Papa*”, de Joan Francesc Mira de 2002.
- “*Lucrecia Borja, la filla del Papa*”, de Dario Fo de 2014.

A més comptem amb el monogràfic sobre la família que edità la Universitat de València en ocasió del seu cinquè centenari “*Borja: Família i mite*”, a càrrec també de J. F. Mira i la pròpia producció dels membres de la família Borja, algunes de les seues cartes escrites originalment en català, recollides a l'*Espistolari del Renaixement* que recull Max Cahner.

I per si fóra poc, el web de l'Institut Internacional d'estudis Borgians posa a la nostra disposició moltíssim material divulgatiu sobre la família que ens ocupa.

Fins i tot podem fer referència a *El Príncep*, de Maquiavelo, donat que hi ha un corrent que insinua que l'autor es va inspirar en Cèsar Borja per tal d'escriure'l.

O més enllà de l'estrictament literari, altres obres com el llibre disc registrat per Jordi Savall, *Dinastia Borja, esglèsia i poder al Renaixement* de música antiga i del Renaixement que ens pot ajudar a transportar-nos a l'època.

Per bé que totes estes obres poden ser usades, completes o per fragments per introduir els/les lectors/es al tema borgià la gran majoria situen la seua acció a terres italianes i poques són les referències a localitzacions valencianes.

A la ruta pròpiament dita usarem fragments de “*Borja Papa*” de J. F. Mira, que no per casualitat és un dels pocs llibres sobre el tema escrits per un valencià i per tant és l’únic que inclou referències concretes a llocs que es poden trobar a la ciutat de València o a geografies valencianes.

A més, hi ha escasses obres adreçades a públic jove. L’únic que hem trobat és “*Els Borja en un xip*” d’Oriol Vergés, de 1995. Un llibre difícil de trobar en llibreries.

Els textos borgians de qualitat poden no resultar-los massa atractius d’entrada als nostres alumnes. Requereixen d’unes certes competències ja adquirides per tal de comprendre’ls i gaudir-los.

És per això que tenim el repte de donar-los les eines necessàries per tal de contextualitzar-los.

Per fer-los del seu interès els farem treballar prèviament la relació dels llocs borgians de la nostra ciutat, amb la polèmica família, mitjançant una investigació duta a terme per ells mateixos, com una tasca de classe prèvia a la ruta.

El nivell al qual creiem que els podria resultar més asequible és 1er de Batxillerat. Tenen els coneixements previs necessaris per situar-se en el moment històric del Renaixement. Les dificultats estilístiques que puga suposar la lectura d’aquestos textos, més àrids i complexos, arcaics en el cas de les epístoles, com de major edat siguen els lectors, més probabilitat d’èxit.

Per tant, amb aquestes bases hem tractat de dissenyar una ruta cap al Renaixement en forma d’Unitat didàctica al voltant de la ruta literària.

1.2. Contextualització

La proposta literària que tenim al davant està orientada per a l'alumnat de 1r de batxillerat. Per tant, la franja d'edat al voltant de la qual estem treballant serà d'alumnes entre 17 i 18 anys, Tenint en compte que els alumnes que han arribat a aquest curs, potser provenen segons la periodització habitual i d'altres igune alumnes repetidors que no han aconseguit a complir els objectius, així com integrar les habilitats o destreses necessàries en el sistema cognitiu i avançar en l'aprenentatge.

El centre de secundària on es durà a terme aquest projecte, és l'institut de Secundària i Batxillerat Lluís Vives, el qual es troba situat en el centre de València, concretament, en la cruïlla entre els C/ Xàtiva i Av. Marqués de Sotelo, enfront de la centenària Estació del Nord. aquest centre es troba englobat dintre del districte Ciutat Vella, situat al centre de la ciutat dintre de la comarca de l'Horta.

Pel que fa al predomini lingüístic, cal destacar que la majoria de l'alumnat pertany al sector valencianoparlant, encara que també podem trobar, en un percentatge baix, alumnes amb el castellà com a llengua materna. Cal tindre en compte que aquest centre es troba en una localització, on la majoria de gent parla castellà. Per tant, que la llengua que s'utilitza per a desenvolupar les tasques acadèmiques siga el valencià, demostra el caràcter reivindicatiu del centre en qüestió.

Aquest centre, temps enrere, es considerava l'elit dels centres públics ja que els alumnes que assistien provenien de famílies amb un nivell mitjà-alt adquisitiu. Durant les dècades posteriors s'han produït moviments migratoris entre la gent dels pobles del voltant de l'horta i provinent d'altres localitzacions de l'estat, d'origen castellanoparlant.

Actualment, aquesta zona, és d'una majoria castellanoparlant a causa de la seva situació al centre financer i econòmic de València. Encara que, tenint en compte que és un dels centres educatius de rellevància dintre de l'acció educativa ja que ha sigut capdavanter en la defensa dels interessos de l'educació pública, ha comportat que en general les línies lingüístiques que s'estableixen al centre, són en valencià.

A més d'això i com ja hem comentat, tenim la presència de persones nouvingudes procedents d'altres llocs, com l'Àsia; així com de diferents cultures. Fet que origina un repte, per dur a terme una educació integradora, la qual ha de tindre en compte la diversitat cultural dels joves i construir un espai aglutinador, on les actituds de discriminació i racisme no existisquen.

2. Marc teòric

2.1 Objectius i Continguts

Tenint en compte allò esmentat, a nivell teòric, en el Decret 51/2018, de 27 d'abril del Consell, pel qual es modifica el Decret 87/2015, el qual estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'educació secundària obligatòria i del batxillerat a la Comunitat Valenciana, s'estableixen els objectius, continguts, competències i criteris d'avaluació que ha de seguir el procés formador d'aprenentatges en l'alumnat de secundària.

Objectius Generals	Objectius Específics
1.Reconèixer els edificis històrics de l'època dels Borja on es desenvolupa l'acció dels fragments que es llegiran.	a) Utilitzar el patrimoni històric: per situar els fets, les accions i els personatges, i així traslladar la classe de valencià de l'aula al carrer i connectar-la amb alguns llocs concrets.
2.Utilitzar el patrimoni històric: per situar els fets, les accions i els personatges	
3.Coneixer la vida dels Borja, més enllà, d'allò explicat als textos literaris: estil de vida, oficis, relacions socials, etc.	b) Aconseguir que l'alumnat desenvolupe el pensament crític a través de la informació exposada en els textos i la relacione amb el context historicocultural, al qual es contextualitza l'acció.

<p>4. Valorar els fragments elegits, com a peça instrumental per relacionar la literatura i la família Borja.</p> <p>5. Fomentar la lectura de textos epistolars, per tal d'evidenciar que també formen part de la literatura.</p>	<p>c) Utilitzar adequadament la llengua com a instrument d'adquisició i assimilació de coneixements nous amb la finalitat d'interpretar les dades que es troben al textos, sent capaç de valorar les distintes informacions que s'exposen per mitjà de tècniques de recerca, presentació, crítica constructiva.</p> <p>d) Llegir i valorar les obres com a mode d'enriquiment propi i de plaer, així com a manera d'expressió cultural de la societat dels segles previs.</p> <p>e) Produir textos que segueixen els principals trets textuais de les cartes amb la fi que els alumnes puguin realitzar una producció correcta.</p>
<p>6. Treballar l'expressió oral amb la finalitat que els alumnes relaten de manera correcta els fragments seleccionats. Així com, tindre compte trets relacionats amb l'entonació, vocalització, dicció, etc</p> <p>7. Utilitzar adequadament la llengua com a instrument d'adquisició i assimilació de coneixements nous amb la finalitat d'interpretar les dades que es troben al textos, sent capaç de valorar les distintes informacions que s'exposen per mitjà de tècniques de recerca, presentació, crítica constructiva.</p>	<p>f) Interpretar escenes o situacions a través de la interiorització dels aspectes i les conductes més importants dels personatges.</p>

En relació, amb els continguts que treballarem en la ruta literatura, així com les activitats abans i després es basen en l'assoliment d'uns coneixements cognitius, els quals es detallen a continuació. Tot seguint el reglament educatiu, com ja hem esmentat anteriorment.

a) Explicació dels trets rellevants de les cartes i del diari: com s'estructuren, connectors que s'utilitzen, el vocabulari i el lèxic emprat i la puntuació.

b) Producció de textos que contenen els trets característics de les cartes i els diaris, els quals es treballaran a classe.

c) Interpretació d'escenes o situacions per a poder interioritzar els aspectes més importants de la conducta dels personatges.

d) Explicació de l'escriptura en l'època dels Borja a través de la utilització de fragments reals, que evidencien la manera d'expressar-se i narrar els fets.

e) Desenvolupament del pensament crític de l'alumnat, sobre els personatges i les seves accions, arrel dels successos que s'esdevenen en els fragments llegits.

2.2 Competències

Les competències són la capacitat d'utilitzar coneixements i habilitats, de manera transversal i interactiva, en contextos i situacions que requereixen la intervenció de coneixements vinculats a diferents sabers. Tenint en compte, el Decret 87/2015, el qual estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'educació secundària obligatòria i del batxillerat a la Comunitat Valenciana, les competències que tractarem són les següents.

<p>Competència comunicativa lingüística i audiovisual: Capacitat de saber comunicar oralment (conversar i escoltar) i expressar-se per escrit i amb els llenguatges audiovisuals, fent servir el propi cos i les TIC, amb gestió de la diversitat de llengües, amb l'ús adequat de diferents suports i tipus de text i amb adequació a les diferents funcions.</p> <p>Implica el coneixement de la diversitat cultural i el de les regles de funcionament de la diversitat lingüística, així com les estratègies necessàries per interactuar d'una manera adequada.</p>	<p>CCLI</p>
<p>Competències artística i cultural: Suposa conèixer, comprendre, apreciar i valorar críticament diferents manifestacions culturals i artístiques, utilitzar-les com a font d'enriquiment i gaudi i considerar-les com a part del patrimoni dels pobles.</p> <p>A més, suposa saber crear amb paraules, amb el propi cos, amb tota mena de materials, suports i eines tecnològiques, tant individualment com col·lectiva les representacions i anàlisi de la realitat que facilitin l'actuació de la persona per viure i conviure en societat.</p>	<p>CEC</p>
<p>Tractament de la informació i competència digital: Implica gestionar la informació, des de com accedir-hi fins a la seva transmissió, tot usant diferents suports, incloent-hi l'ús de les TIC com a element essencial per informar-se, aprendre i comunicar-se.</p> <p>Implica una actitud crítica i reflexiva en la valoració de la informació disponible, contrastant-la quan calgui, i respectar les normes de conducta acordades socialment per regular l'ús de la informació i les seves fonts en els diferents suports, i per participar en comunitats d'aprenentatge virtuals.</p>	<p>CD</p>
<p>Competència d'aprendre a aprendre: Implica la consciència, gestió i control de les pròpies capacitats i coneixements des d'un sentiment de competència o eficàcia personal, i inclou tant el pensament estratègic com la capacitat de cooperar, d'autoavaluar-se, i el maneig eficient d'un conjunt de recursos i</p>	<p>CAA</p>

tècniques de treball intel·lectual per transformar la informació en coneixement propi.	
Competència d'autonomia i iniciativa personal: Suposa l'adquisició de la consciència i aplicació d'un conjunt de valors i actituds personals i interrelacionades (responsabilitat, perseverança, coneixement de si mateix, autoestima, creativitat, autocrítica), el control emocional, de calcular riscos i afrontar problemes, així com la capacitat de demorar la satisfacció immediata, d'aprendre de les errades i d'assumir riscos.	CAI
Competència social i ciutadana: Capacitat per comprendre la realitat social en què es viu, afrontar la convivència i els conflictes emprant el judici ètic basat en els valors i pràctiques democràtiques, i exercir la ciutadania, actuant amb criteri propi, contribuint a la construcció de la pau i la democràcia, i mantenint una actitud constructiva, solidària i responsable davant el compliment dels drets i obligacions cívics.	CSC

2.3 Lectures

A continuació es proposen les lectures per a treballar el món de la família Borja a través de la ruta literària.

Per introduir el projecte i apropar a la llegenda negra: Lucrècia Borja de Víctor Hugo, i per contrastar la llegenda negra, Borja Papa de Joan Francesc Mira.

Es pot trobar baix del títol de l'obra en què es basarà la ruta literària quins són els capítols i entre parèntesi el número de pàgines que comprenen el fragment que llegiran els alumnes.

El llibre principal sobre el què tractarà la ruta serà Borja Papa de l'autor valencià Joan Francesc Mira. En aquesta obra l'autor ha combinat literatura i història i és

precisament aquesta combinació que fa d'aquesta obra un text encertat per a la lectura i amb una certa utilitat per a la ruta.

Borja Papa, Joan Francesc Mira.

Capítol II (pàgines 33-50)

Capítol V (pàgines 113-126)

Epistolari del Renaixement, Max Cahner.

3. MARC METODOLÒGIC

En aquest apartat desenvoluparem les activitats que conformaran la seqüència didàctica amb l'objectiu de treballar en profunditat la Ruta Literària: Els Borja, abans durant i posterior a aquesta.

Tot açò té com a objectiu que els alumnes adquireixen els coneixements necessaris per a realitzar reflexions crítiques i constructives, sobre aquesta família. A continuació, us presentem la taula d'activitats, així com les tasques explicades, per a una major concreció i enteniment del lector.

3.1. Taula d'activitats

	Activitats	Organització	Recursos	Durada	Objectius	
					Generals	Específics
Prèvies a la lectura	A0: Lectura de Lucrècia Borja, de Víctor Hugo	Individual	Llibre	1 setmana		c, d
	A1: Projectió de Sant Vicent Ferrer. Presa de contacte amb el Sant i la seua vida	En grups, formats per per 4 o 5 persones.	Ordinador, projector i video del documental	10 min.	6	a c

	A2: De sermó en sermó. Conèixer les obres orals de Sant Vicent Ferrer.	En grups	Materials (sermons, els quals proporcionar em)	30 min.		c) d)
--	---	----------	--	---------	--	-------

Durant la lectura	A3: Trending Borgià Tria de la lectura trimestral	Individual	Llibre de lectura: Borja Papa	15 dies per a llegir el llibre	2	a c d
		Grups	Ús d'aparells electrònics	1 setmana	2	
	A4: Reflexionant sobre Borja Papa. Lectura i treball dels fragments de la Ruta Literària	Grups	Material: Dossier que els proporcionar em amb els fragments.	1 sessió (50 minuts)	3, 4, 5, 6, 7	a, c, d

	A5: Benvingut Mira! L'autor col·laborarà en una xerrada sobre l'obra.	Individual	Material: questions que els han sorgit a l'hora de llegir el llibre i el dossier	1 sessió (50 minuts)	3, 4, 5, 6	b, c, d
	A6: Borgia Mundi	Grups	Materials: mapa mundi per a identificar les famílies rellevant en l'època del Renaixement a Itàlia.	1 sessió (50 minuts)	3	b, c
	A7: Reconstruint la història	Grups	Material: ordinadors i recursos electrònics	1 sessió (50 minuts)	1, 2, 6	b, d
Preparant la Ruta Literària	A8: Llegint, fotografiant i interpretant	Individual	Material: Llibre Borja Papa, textos epistolari,, càmera fotogràfica,	1 sessió (50 minuts)	1,2, 7	a)

Durant la Ruta	RUTA LITERÀRIA PEL CENTRE HISTÒRIC	Grup classe	Dossier de textos per llegir durant la ruta, el tríptic, papes i cacaus	1 jornada	1, 2, 3, 6	c, d, f
Posteriors a la Ruta i la lectura	A9: Quadern didàctic	Individual	Material: 1 quadern per persona.		7	a, d
	A10: Recordant allò après.	Individual	Material: Elaboració d'un diari seguint el model del llibre de Borja Papa	Vacances de Pasqua (15 dies)	7	b, c, e

3.2. Orientacions metodològiques

A1: Projecció de Sant Vicent Ferrer

A classe es projectarà el documental *Sant Vicent Ferrer: Els sermons*. Aquesta activitat servirà als alumnes com a primer contacte amb el món medieval de la mà del Sant valencià, açò ajudarà a presentar aquest tema des d'una perspectiva més dinàmica i amena.

A2: De sermó en sermó. Conèixer les obres orals de Sant Vicent Ferrer

Aquesta activitat consistirà en organitzar els estudiants per grups perquè treballen els sermons de Sant Vicent Ferrer i coneguen quina era la seua obra i la rellevància que tenien els sermons, a més de tot el que generava la seua presència en una ciutat i tot allò que envoltava els seus sermons perquè arribaren fins l'actualitat.

A3: Trending Borgià. Tria de la lectura trimestral

Aquesta activitat tindrà dos parts, en la primera part els alumnes hauran de llegir el llibre *Borja Papa* de Joan Francesc Mira, individualment, i tindran quinze dies per a treballar-lo a casa. La segona part de l'activitat la realitzaran per grups i tindrà una durada d'una setmana, aquesta consistirà en que a partir dels fragments llegits hauran de pujar fotos al Twitter dels fragments llegits que els hagen cridat l'atenció o de llocs de la ciutat de València que els recorden als passatges que estan llegint, faran ús de l'etiqueta que els direm i així faran un col·loqui o debat a les xarxes socials. El docent tindrà un paper important ja que ha d'incidir que s'ha d'utilitzar l'etiqueta indicada perquè sinó no es podrà controlar l'activitat i sobretot el/la professor/a haurà de fomentar el debat perquè funcione.

En l'última sessió el/la professor/a farà una posada en comú per mostrar els resultats que prèviament ja haurà preparat, on apareixeran les piulades més interessants. En aquest recull ha d'intentar que estiguen tots els estudiants.

A4: Reflexionant sobre Borja Papa.

En aquesta activitat llegirem de manera acurada els fragments seleccionats sobre el llibre: *Borja Papa*, el qual volem treballar amb l'alumnat amb la finalitat que l'alumnat incideixca profundament en la lectura dels textos seleccionats. D'aquesta manera poder conèixer els estils de vida, els costums, les tradicions i la manera de ser dels personatges que apareixen en aquests relats.

Per això, fent ús dels grups de treball conformats, els alumnes intercanviaran opinions i experiències sobre els relats que tenen al davant per a després comunicar-ho a

la resta del grup-aula, i així obrir un espai de diàleg i debat sobre les distintes perspectives o punts de vista que es té sobre els relats.

Per finalitzar, la sessió i amb l'objectiu de preparar la pròxima, després d'haver llegit el llibre i haver treballat les cartes epistolars i els fragments seleccionats. És l'hora de resoldre els dubtes que surten al voltant de l'obra i dels seus personatges. Per això, prepararem algunes preguntes, les quals realitzarem a l'autor ja que comptarem amb ell.

A5: Benvingut Mira!

En aquesta sessió, l'autor, Joan Francesc Mira vindrà al centre per parlar amb els nostres alumnes. Per tant, aquesta classe es dividirà en dues parts; en la primera l'autor farà una introducció breu sobre el llibre en qüestió.

Mentre que la segona, els alumnes realitzaran les preguntes que es van preparar en la sessió anterior, així com aquelles qüestions que els hagen sorgit durant la lectura de l'obra amb la finalitat que l'autor resolga els dubtes que tinga sobre l'obra, i puguin tindre una perspectiva més completa de tota l'obra novel·lística.

A6: Borgia Mundi

Aquesta activitat tracta de treballar les famílies més rellevants de l'època en les ciutats estat d'Itàlia, de tal manera que els alumnes reconeguen, a banda, dels Borja altres famílies que adquiriren rellevància en l'àmbit polític i econòmic d'aquest país.

Per això, utilitzarem un mapa de les ciutats estat d'Itàlia, per ajudar a l'alumnat a situar les diferents famílies en les localitzacions específiques. A més, establim els vincles comercials i econòmics entre els distints nuclis familiars, així com les seves aportacions a nivell cultural, urbanístic i acadèmic.

A7: Reconstruint la història

Per grups, l'activitat consisteix en investigar un dels llocs que visitarem durant la ruta, de manera que seràn els propis alumnes qui exposaràn a la resta, durant la ruta, quin és el lloc al qual acaben d'arribar i quina relació hi ha amb els Borja.

A8: Llegint, fotografiant i interpretant

Prèviament a la realització de la ruta encarregarem els participants que facen un apropament previ als llocs de la ruta.

A9: Quadern didàctic.

Al quadern didàctic proposem un seguit d'activitats al voltant del projecte, sobre el context, les lectures i la ruta. Entre el joc i el passatemps mentre juguem, repassem.

A10: Recordant allò après.

A la manera del Papa Borja de Joan Francesc Mira, les i els alumnes hauran de fer un exercici de producció durant les vacances de Pasqua consistent en fer un diari personal.

4. Ruta literària

Una ruta literària és un tipus de viatge cultural que requereix el disseny d'un itinerari per a realitzar un recorregut, breu o extens, planificat entorn d'un autor, un grup d'autors, un corrent estilístic, un o més personatges literaris i una o diverses obres de creació literària de qualsevol gènere: narrativa, poesia, drama, teatre, textos històrics, diaris, memòries, biografies, etc.

La ruta literària que nosaltres hem dissenyat, tracta sobre la família Borja; les seues costums, l'entorn on desenvolupaven l'activitat i la seva forma de ser. Per tant, per ser el més fidedignes a la història i als fragments relatats en el llibre *Borja Papa*, realitzarem el següent recorregut, el qual ens transportarà al passat però des d'una perspectiva actual:

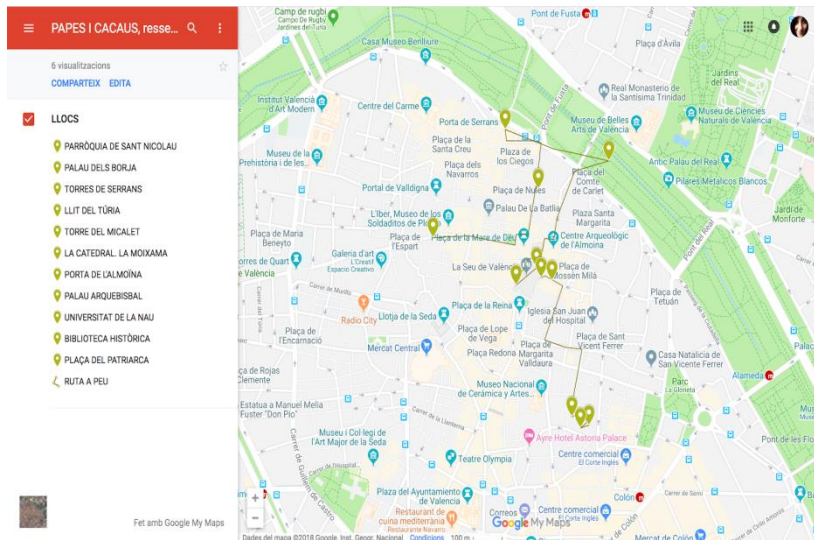
Edificis	Descripció	Fragments	Hora
Església de Sant Nicolau	Es troba situada al carrer Cavallers. Concretament en una de les façanes del temps es recorda amb "taulellets", la inversemblant predicció de sant Vicent Ferrer, segons la qual Alfons de Borja arribaria a Papa, que alhora canonitzaria al sant mateix.	Lectura Borja Papa, pp. 33-34	9.00 h.
Palau dels Borja també anomenat Palau de Benicarló	És l'emplaçament actual de la seu de les Corts Valencianes. Fou la residència que els Borja construïren a partir del 1484. <ul style="list-style-type: none">Les dependències de l'immoble es disposaven al voltant d'un gran pati central, d'on partia una escala central fins a la planta noble.La façana conserva quasi tots els trets característics. Estava treballada a base de carreus amb una torre en un dels angles i mostrava tres altures, a banda del soterrani.	Epistolari (cartes) i Borja Papa, pp.43	9:30 h.

	<ul style="list-style-type: none"> • Ha tingut distints usos: habitatge de les famílies Osuna i Pérez de Sanmillán, fàbrica de textil, seu del govern de la República durant la Guerra Civil, residència del dictador Franco, seu de la generalitat i algunes conselleries i seu de les Corts Valencianes. 		
Torres de Serrans	<p>Construïdes desde l'any 1392-1398. Estan compostades per una grossos murs de maçoneria molt sòlida, ja que la seva funció principal era la de servir de fortificació. Posteriorment es va revestir de paraments de carreu de pedra calcària, procedent principalment d'Alginet, per a donar-li l'acabat sumptuós que requeria l'altra funció de caràcter representatiu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Les torres presenten una planta poligonal cap a l'exterior de la ciutat i estan aixamfranades o aplanades cap a l'interior de la muralla. • Cal destacar el cos central per la decoració gòtica exterior. En la part que mira cap a l'interior de la ciutat apareixen una sèrie d'estades obertes, cobertes amb voltes nervades de creueria. 	Borja Papa, pp.115	10:15 h.
Àntic llit riu del Túria	<p>Recrea l'horta de València, la qual és esmentada en un dels fragments de l'obra.</p>	Borja Papa, pp 124	11:45 h.
Catedral de València	<p>Els trets característics d'aquest edifici en relació amb la Família Borja, són els següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Galeria dels bisbes: Retrats dels Borja • Porta dels Ferros: És la porta que es troba al costat del "Micalet". Va ser projectada com si fora un retaule de pedra. Va incorporar dos medallons dels papes valencians. • Capella Sant Francesc de Borja: Conté trets al·legòrics de la família Borja. A més, d'estar dedicada al IV duc de Gandia. Pintures de Goya. 	Borja Papa, pp. 33-35	11:30 h.

Micalet	És una torre d'estil gòtic valencià. Té 51m d'altura fins a la terrassa, els mateixos que mesura el seu perímetre, i 63 m en total. Té forma de prisma octogonal i posseïx 207 escalons.	Borja Papa, pp.117 i pp. 125	12:00 h.
Porta de l'Almoina i Palau arquebisbal	Localització de la Seu episcopal, la qual és nomenada en diverses ocasions a causa dels càrrecs eclesials que van ostentar diverses persones en la família.	Borja Papa, pp.40- 41 (capítol 4)	13:15 h.
La Universitat i Plaça del Patriarca	Va ser creada per Alexandre VI en 1501, encara que en els seus inicis la institució era gestionada per l'Ajuntament de València. A l'edifici de l'antiga seu de la Universitat s'hi troba la biblioteca històrica, un dels pocs llocs solemnes on es poden contemplar autèntics llibres de l'època del Renaixement. Actualment trobem una font en la plaça del patriarca en honor a Alexandre VI.	Borja Papa, pp.48- 49	15:00 h.

Amb aquest ordre, voldrem que els nostres alumnes s'impregnen de la vida borgiana i interactuen amb tot allò que els envolta. Per això, els alumnes llegiran tots els textos treballats a l'aula amb l'objectiu que s'empoderen del caràcter Borgià i es posen en la pell d'aquests personatges tan peculiars de la societat valenciana.

A més, després d'un treball exhaustiu sobre els textos; comprenent i entenent el llenguatge de l'època, l'alumnat interioritzarà els textos i els representarà, imaginant-se que en les localitzacions específiques, s'estan escrivint en eixe moment.

També tindrem en compte, els espais on ens trobem amb la finalitat que l'alumnat conega característiques pròpies sobre l'estil i l'art que els envolta i que es troba intrínsecament lligat a la família Borja.

En resum, aquesta ruta ens ajudarà per aproximar-nos més, a la vida dels Borja, així com ja hem esmentat anteriorment, a impregnar-nos d'aquesta família tant rellevant en l'època del Renaixement, però que el seu origen resideix en terres valencianes.

5. Avaluació

En relació amb l'avaluació, és un procés, a través del qual s'observa, arreplega i analitza informació rellevant respecte del procés d'aprenentatge dels estudiants amb la finalitat de reflexionar, emetre juís de valor i prendre decisions pertinents i oportunes per a millorar el procés d'ensenyança-aprenentatge.

A fi d'aconseguir una avaluació, que siga el més exhaustiva possible i tenint en compte tots els aspectes que influeixen en el procés d'aprenentatge, es realitzarà una avaluació que ens proporcionarà la informació necessària i així obtindre un resultat que espere la major semblança amb el treball realitzat.

A més, es tindrà en compte els criteris d'avaluació que s'empren en l'àmbit de l'educació per a anomenar al marc de referència pres pels docents a l'hora d'avaluar el rendiment acadèmic dels seus alumnes. D'aquesta manera tenim unes pautes amb les quals podem avaluar, si els alumnes aconseguixen els objectius determinats, aquests criteris, són el següents:

- Analitzar críticament textos lírics, narratius, didàctics, en prosa i en vers, d'autoria femenina o masculina, per explicar l'evolució diacrònica de les formes literàries desde l'edat mitjana fins el segle XIX per mitjà de la realització de treballs de síntesi, creatius i documentats, que presenten la literatura com un producte lligat al seu context històric i cultural, capaç d'acostar-nos a altres mons i pensaments.
- Interpretar, utilitzar les tècniques del comentari literari, obres completes o fragments de l'edat mitjana al segle XIX; justificar la vinculació del text amb el seu context i la seua pertinença a un gènere literari determinat; analitzar la forma i el contingut; descobrir la intenció del autor; reconèixer l'evolució de temes i tòpics en relació amb altres disciplines, i expressar raonadament les conclusions extretes per mitjà de l'elaboració de textos estructurats, orals o escrits.

Pel que fa al procés d'avaluació, aquest serà formatiu i continu i estarà relacionat amb la progressió en el procés d'aprenentatge. Realitzarem una avaluació formativa la qual es dóna dins del procés per a obtenir dades parcials sobre els coneixements i competències que es van adquirint. La dita informació permet la presa de decisions pedagògiques (avançar en el programa o retrocedir, canviar estratègies metodològiques, llevar, simplificar o agregar continguts, etc.) Açò es farà per mitjà del quadern de treball, l'anomenat dossier, que avalua el progrés dels nostres alumnes i així poder ajudar-los en els seus dubtes i dificultats. Per tant, amb la utilització d'aquesta tècnica tindrem un seguiment de l'aprenentatge de l'alumnat.

A més, un dels aspectes més rellevants a tindre en compte per avaluar de manera objectiva i clara l'aprenentatge de l'alumnat, és la seua participació i implicació activa en el procés de lectura del llibre i la participació en les activitats i sessions preparades.

En conclusió, l'objectiu és arregar el nombre més gran de dades i així realitzar una avaluació global, crítica i racional.

6. Conclusions

Aquesta proposta de ruta literària pretén aportar als/les estudiants i als/les professors/es diferents materials i propostes per a apropar-los la vida de la família valenciana més reconeguda internacionalment, els Borja. S'ha elegit els Borja per a donar a conèixer la seua part més literària, no sols les produccions que la pròpia família ha fet, enviant-se missives entre ells, sinó la literatura que s'ha fet a partir d'ells i del món, com és el cas del llibre de Borja Papa de Joan Francesc Mira.

Per tant, en aquesta proposta de ruta literària es treballarà d'una banda tota la literatura referent als Borja produïda per ells mateixos i tot el que envolta aquesta família, i també hi ha la literatura de l'escriptor valencià JF Mira, reflectida en el seu llibre. Dos gèneres diferents com són la novel·la i l'epistolar que es barregen per a descobrir la València de l'època de la mà dels autors dels textos, els Borja i Mira.

Les activitats que ací es proposen per a treballar els Borja s'han intentat realitzar d'una manera transversal on no sols es treballen els textos en sí sinó que s'utilitzen les xarxes socials i les TIC amb l'objectiu de completar la seua formació i que aquesta resulte més divertida i amena ja que s'està tractant un tema que d'entrada pot parèixer dens.

En aquest treball s'ha pretès que ells siguen els encarregats de promoure debats, d'utilitzar les xarxes socials, d'entrevistar al convidat i seran ells qui llegiran els fragments de les obres que prèviament s'hauran treballat. El/la professor/a serà sols l'encarregat/da de conduir les sessions més teòriques, de fer de mediador/a i de promoure l'ensenyament cooperatiu, perquè ací són els/les alumnes els/les protagonistes.

En conclusió, els/les alumnes són el centre de l'aprenentatge i són elles mateixos qui s'encarreguen de promoure'l a través de les activitats dissenyades, tot amb la finalitat de formar ciutadans amb un pensament crític, racional i lliure.

7.Referències Bibliogràfiques

Aquest són les fonts d'informació, les quals hem utilitzat per extraure la informació corresponent per a la realització d'aquest treball.

- CAHNER, MAX (1977): *Epistolari del Renaixement*, Barcelona: Editorial Albatros.
- DECRET 112/2007, de 24 de juliol, pel qual s'estableix el currículum de l'Educació Secundària Obligatòria a la Comunitat Valenciana. DOCV 5562 § 30402-30587 (2007).
- MIRA, JOAN FRANCESC (2007): *Borja Papa*. València: Edicions Tres i Quatre.